

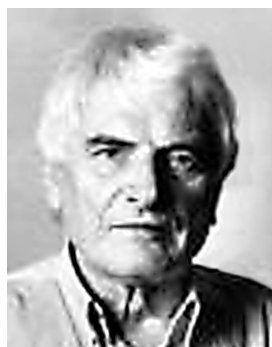
Heeft de Vereniging tegen de Kwakzalverij altijd gelijk? (I)

C.N.M. Renckens

Altijd maar gelijk hebben roept bij veel omstanders gevoelens van irritatie op. Ook hoor je wel dat gelijk hebben nog iets anders is dan gelijk krijgen. De prostituante ex-politicus Rob Oudkerk, die zijn escapades toeschreef aan een hersenstofje dat politici onder hoge druk seksueel hyperactief zou maken, beweert in zijn recent verschenen bekentenisboek dat onze Vereniging wel gelijk heeft, maar het helaas niet krijgt. Wel, Oudkerk heeft – toen hij nog een invloedrijk Tweede Kamerlid was - natuurlijk helemaal niets gedaan tegen de toen nog wel invloedrijke alternatieve lobby en heeft dus weinig recht van spreken. En zelf moet hij ook nog maar zien gelijk te krijgen met dat stofje in zijn hersenen.

Iemand die beweerde altijd gelijk te hebben en zelfs een van zijn boeken zo noemde was W.F. Hermans. De gevreesde polemist liet van zijn tegenstanders weinig heel en hij schreef het goed op. In de periode voor zijn monumentale roman *Nooit meer slapen* uit 1966 richtte Hermans zijn kritiek op een toentertijd zeer machtige en invloedrijke tegenstander, het christendom in zijn diverse denominaties en m.n. het IDIL, de - dixit Hermans - 'rooms-katholieke terreurorganisatie', die Hermans boeken voor katholieken verbood. In zijn eerder verschenen *Mandarijnen op zwavelzuur* had hij het o.a. aan de stok met waardige tegenstanders als Gomperts, Van Oorschot, Weinreb en Charles. Daarnaast worstelde hij met ambivalente gevoelens jegens destijds algemeen hooggeachte schrijvers als Ter Braak en Du Perron. Toen de betekenis van de religie afnam en die oude vetes uitgevochten leken, richtte Hermans zijn gram op de Groningse universiteit (en in het kielzog ervan tegen iedereen die de titel professor droeg), op spellingshervormers, op de linkse tijdgeest en - vanuit Parijs - op Nederland. Wijlen Martin van Amerongen permitteerde zich in 1986 in een stuk in *NRC Handelsblad* de opmerking dat Hermans zich in die periode slechts nog aan 'kaboutervetes' overgaf. Het formaat van zijn tegenstanders was aanzienlijk gedaald. Voorbeelden van die mindere goden, over wie Hermans zich nog opwond, waren ook de schrijvers Cees Bud-dingh' en zijn voormalige vriend Adriaan Morriën. De eerste heeft na Hermans meedogenloze kritiek op zijn dagboeken vrijwel niets meer gepubliceerd en was geknakt. Morriën was moediger en schreef in 1955 *De gruwelkamer van W.F. Hermans of Ik moet altijd gelijk hebben*. Later schreef Morriën nog enkele anti-Hermansstuk-

Morriën,
oude sater

ken en dat was flink, want Hermans was op de hoogte van een aantal intieme zaken, waarin Morriën hem ten tijde van hun vriendschap had gekend: zijn verlangen met zijn moeder te slapen en de abortussen die twee van Morriëns vriendinnen hadden ondergaan. Overigens placht Morriën van zijn erotomane ideeën en levenswandel geen geheim te maken, want in zijn autobiografische *Ik heb nu weer de tijd* (1966) beschreef hij hoe hij zich vermaakte in een Parijs' bordeel terwijl zijn vrouw te Amsterdam haar bevalling doormaakte. Zoiets is natuurlijk stuitend. Hij bood Hermans dan ook alle gelegenheid om wraak te nemen en dat ging zo. Hermans adviseerde eenieder die eens een echte dichter wilde zien zich verdekt op te stellen nabij de uitgeverij. 'Korte tijd later ziet hij zijn dichter de Blauwbrug afkomen. Hij is lang van gestalte, enigszins gebogen en loopt dromerig voort op voeten die een hoek van 167 graden met elkaar maken. Zijn smalle, rechte neus, draagt een ebonieten dichtersbril en boven het smalle voorhoofd, ontspringen kastanjebruine, dikwijls gekamde, maar nooit gewassen dichtersharen. Aan zijn linkerhand bungelt een zeer versleten tasje vol dicht- en drukproeven, ter-

wijl hij de rechterhand gereed houdt om deze boven de ogen te brengen zodra er een mooie vrouw voorbijkomt. Hierbij blijft hij stilstaan en draait zijn lichaam met wijd opengesperde neusgaten mee in de richting waarin zich de hooghakkige liefalligheid beweegt.' (*Podium* no 1, 1955)

Nadat Morriën korte tijd later met een hevige en levensbedreigende maagbloeding werd opgenomen, toegeschreven aan alle ongenoegen over de affaire, liet Hermans weten dat iedereen die ooit iets tegen hem wilde beginnen het risico liep hetzelfde lot te ondergaan als Morriën.

Niet erg sympathiek natuurlijk, van die altijd-maar-gelijk-hebber Hermans. In sommiger ogen geniet onze Vereniging een enigszins vergelijkbare reputatie, maar over gelijk krijgen als je gelijk hebt, daarover pleegt de VtdK zich niet de grootste zorgen te maken. Immers, wie gelijk heeft, kan moeilijk van polariseren worden beschuldigd. Of wij wel zo vaak gelijk hebben als Hermans van zichzelf dacht, wil ik in dit artikel eens met u doornemen. Want net als in de frontlines van de wetenschap is soms enig gokken of zijn intuïtie volgen onvermijdelijk en dat geldt natuurlijk ook als er zich nieuwe alternatieve geneeswijzen of genezers aandienen. Is het kwakzalverij of zit er toch wel iets in? Was de Vereniging te voorbarig in haar commentaar of heeft zij achteraf toch gelijk gekregen? De vijf volgende casus mogen als voorbeeld dienen.

Sickesz, Steenhorst, Maes, Rasker en Van Lommel opnieuw onder de loep

Sickesz • Hoewel de zaak nog sub jure is - Sickesz stelde hoger beroep in tegen het door haar verloren kort geding - lijkt het toch wel aardig om nog eens te bezien of haar opneming in de Toptwintig der meest notoire genezers van de Twintigste Eeuw op voldoende gronden geschiedde. Wie de tekst van de biografische schets over haar in het boekje nog eens doorleest ziet dat de motivatie vooral berustte op haar orthomanele dwaalleer, die zich destijds nog vooral beperkte tot claims over genezing van rugpijn en allerlei inwendige ziekten. Er werd ook wel beweerd dat mensen zich na een OMG-behandeling psychisch beter voelden, maar de psychiatrische claims moesten toen grotendeels nog komen. Pas toen wij als gevolg van de rechtszaak gedwongen werden ons nader in Sickesz te gaan verdiepen, toen stieten wij op haar uiterst verwarde publikaties (in alternatieve blaadjes, niet in serieuze medische tijdschriften natuurlijk) over het 'hoge nek-syn-

droom' en de problemen met de standsafwijkingen van het tongbeen, die enorme relevantie zouden hebben voor de behandeling van schizofrenie, depressies, autisme en whiplash-patiënten. Dat was ons in die heftigheid niet bekend toen Sickesz werd opgenomen in de Lijst. Ook de hondsbrutale wijze waarop zij patiënten ronselt door wildvreemde potentiële klanten op te bellen en hen haar behandeling aan te bieden, was ons volledig onbekend. Dat geldt ook voor de dreigementen die zij telefonisch uit tegenover patiënten die de behandeling niet willen voortzetten ('Als die wervel zo scheef blijft staan, dan zult u spoedig dement worden!'): ze waren ons onbekend. Haar plusminus 70 oud-leerlingen stonden in 2000 nog als één man achter haar en wij konden niet vermoeden dat de VAOMG-artsen na de uitspraak in het kort geding erover tegen de krant zouden beklagen dat Sickesz' uitspraken hun goede naam ernstig schade toebracht. En een ingezonden brief van VAOMG-voorzitter Hanssen waarin hij zich nadrukkelijke distancieerde van Sickesz' meest absurde claims (zie bericht over het hoger beroep elders in dit nummer) hadden wij al helemaal nooit verwacht. De harteloze en hardhandige wijze waarop zij een aantal ook door haar zelf benaderde anorexia nervosa patiënten behandelde was bij ons nog niet gemeld en de videoband die de dolkomische manier waarop zij bij een en dezelfde patiënt talrijke scheefstanden diagnostiseert en 'corrigeert' - een band die zij inbracht in het kort geding - van dat alles hadden wij geen idee. Al deze nieuwe gegevens hebben er gelukkig niet toe hoeven leiden dat wij onze oorspronkelijke taxatie van Sickesz' praktijken behoeften te wijzigen. Of wij ook in hoger beroep gelijk zullen krijgen, dat blijft afwachten, maar gelijk hebben, dat doen wij hier wel. Zo brutaal durf ik nog wel te zijn.

Steenhorst en De Telegraaf • Nadat tijdens de jaarvergadering op 12 november - in aanwezigheid van o.a. minister Hoogervorst en hoofdinspecteur Kingma - bekend gemaakt werd dat de jury de Meester Kackadorisprijs 2005 dit jaar had toegekend aan de *Telegraaf*-journalist René Steenhorst, bleek deze op zijn zachtst gezegd not amused. Hij ontving de prijs omdat hij zijn rubriek Gezond & Wel een vragenrubriek was begonnen waarin afwisselend en in volstrekte nevenschikking een huisarts, een tandarts, een psychiater, maar ook de homeopathisch arts Christien Klein en de orthomoleculaire zakenman dr. Gert Schuitemaker vragen van lezers mogen beantwoorden. Klein beweert o.a. dat homeopathie bij

kanker erg behulpzaam is en Schuitemaker beval op 15 november als remedie tegen staar bètacaroteen, vitamine C en E, selenium en 'speciaal bij staar' luteine en zeaxanthine aan. Eerder beweerde hij dat vitamines ook goed waren tegen vogelgriep!

Tegenover *Medisch Contact* brieste Steenhorst, dat hij ook erg tegen kwakzalverij was en dat hij de prijs niet serieus nam. Hij veronderstelde zelfs dat de jury zich had laten leiden door 'oud zeer' tussen hem en Renckens uit de Houtsmuller-affaire. Hij had mij destijds in een niet-geautoriseerd interview dingen in de mond gelegd die ik nooit gezegd had en zijn krant weigerde zelfs maar een briefje van mij op te nemen, waarin ik dat meldde. Machtsmisbruik en riooljournalistiek vind ik dat inderdaad, maar de jury heeft daar geen boodschap aan gehad. Steenhorst stelde tegen *Medisch Contact* ook dat de Vereniging zelfs het eenmaal per zes weken laten beantwoorden van drie vragen door deze alterneuten al te veel vond. Natuurlijk is dat teveel en de jury had volkomen gelijk. Hij belde ook herhaaldelijk met onze secretaris Van Dam om zich over de 'erkenning' te beklagen. Steenhorst trachtte zijn reputatie nog te redden door in zijn krant Connie Breukhovens wonderdrankje Haelan 951 (gefermenteerde soja tegen veroudering en tegen kanker) met ongewone felheid weg te schrijven, maar die al te doorzichtige actie komt natuurlijk veel te laat. Als het kalf verdronken is dempt men de put. Aan elke mogelijke twijfel aan de juistheid van de keuze kwam op 29 november een einde, toen bleek dat zelfs de reguliere huisarts van Steenhorsts panel, ene Rob Bekkering, geïnfecteerd was met het kwakzalversvirus. Op een vraag van een lezer of acupunctuur helpt bij stoppen met roken, schreef deze doorgemoeidereed: 'Er zijn verschillende soorten acupunctuur die gebruikt kunnen worden. Het meest effectief is de ooracupunctuur.... Er zijn veel goede en heel serieuze acupuncturisten maar ook veel kwakzalvers. Adressen van betrouwbare acupuncturisten bij u in de buurt kunt u vinden op de site van de Nederlandse Artsen Acupunctuur Vereniging.' Waar haalt de man het vandaan? Steenhorst vond het allemaal prima, natuurlijk. Of het Steenhorst allemaal aan te rekenen valt, dat valt voor ons moeilijk te overzien, maar zijn krant ging op 24 december weer geheel in de fout door op de voorpagina in een redactioneel bericht melding te maken van de zeer succesvolle DNA-pil om af te vallen. Het werd geschreven door Martijn Koolhoven, maar gezondheidszorg valt natuurlijk onder Steenhorsts algehele leiding zouden wij denken. Om die uitglijder - de drol

Babydoc Maes

werd alweer vrij snel ingetrokken - te komen verdedigen in VARA's mediaprogramma *De leugen regeert* daarvoor paste Steenhorst laffelijk. Zo kon onze secretaris daar onweersproken stellen dat *De Telegraaf* tot een pulpblad is gedegeneerd en dat het niet onwaarschijnlijk lijkt dat de importeur van de DNA-pil iemand heeft betaald voor deze gratis reclame. De krokodillentranen van Steenhorst zijn aan ons niet besteed, dat moge duidelijk zijn. En wat had de jury hier toch weer gelijk!

Maes • Van de praktijken van Maes, die vorig jaar door de jury aanleiding vormde de Maastrichtse universiteit te nomineren voor de Meester Kackadorisprijs 2005, wisten wij eigenlijk ook maar betrekkelijk weinig. In *NTtdK 2*, 2004 figureerde hij in een artikel over kwakzalverij bij ME, omdat hij - toen dik bevriend met Vera 'MELISA' Stejskal - een symposium in Hasselt had georganiseerd ter gelegenheid van de opening van zijn MELISA-kliniek. Hij ging in die kliniek voornamelijk psychosomatische en 'moderne ziekten' behandelen en schaarde onder die laatste merkwaardigerwijze ook de ziekte van Crohn en de MS. De ziekte van Crohn werd in 1932 beschreven en de MS reeds eind 19de eeuw door Charcot! Als oorzaak van veel leed verwees Maes toen naar de rol van zware metalen en de MELISA-test van Stejskal, duur en beschermd door een patent, nam een voorname plaats in in zijn diagnostisch arsenaal. Zijn therapie-aanbod bestond o.a. uit acupunctuur en chelatietherapie. Zoveel was duidelijk. Dat hij zich toen ook nadrukkelijk afficheerde als professor te Maastricht en hij op zijn website een foto afdruckte waarop hij te zien is als hij

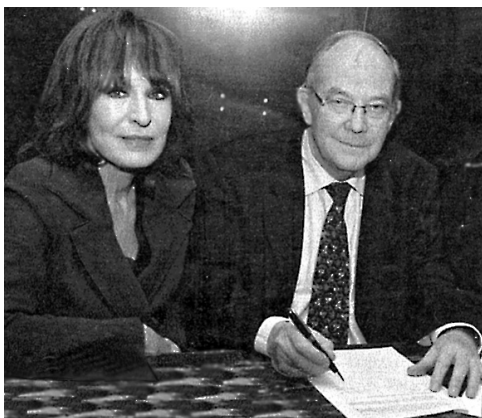
simultaan zijn baby streelt en op een blocnote 'een wetenschappelijk artikel schrijft', dat was voor ons voldoende aanleiding om te concluderen wij dat deze man wel in een ernstige staat van verantwoordheid moest verkeren en dus niet op verantwoorde wijze patiënten zou kunnen behandelen. Eind 2005 stond hij zowel op zijn eigen website (www.ediver.be) als op die van de Maastrichtse universiteit (UM) nog als hoogleraar te boek. Nadat de UM ons had laten weten dat hij reeds per september 2004 om disciplinaire redenen een straf-ontslag had gekregen, toen kregen wij geleidelijk meer feiten over deze Vlaamse psychiater onder ogen. Bij Maes' benoeming als opvolger van de gerenommeerde biologisch psychiater Herman van Praag speelde zijn grote lijst met publicaties een doorslaggevende rol. De twijfels over zijn karakter en zijn geringe klinische ervaring werden door de benoemingscommissie terzijde geschoven. De thans nog maar 51-jarige psychiater heeft een pijlsnelle en briljante carrière achter de rug als moleculair psychiater en heeft een indrukwekkende lijst publicaties in *peer reviewed* tijdschriften, terwijl hij aan de Vanderbilt Universiteit in Nashville (Verenigde Staten), waar hij geruime tijd werkte, ook nog als 'adjoint professor' te boek staat. Reeds twee jaar na zijn aanstelling in Maastricht werd hij in 2001 ontheven van zijn klinische functies, maar behield zijn academische aanstelling. Kort daarna werd hij ziek - een door hemzelf gediagnostiseerde burn-out - en weigerde elk contact met bedrijfsartsen etc. Zijn ontslag hield onder meer samen met 'zeer ernstig plichtsverzuim', terwijl hij ook weigerde zijn wetenschappelijk onderzoek voor te leggen aan de medisch-ethische commissie. Tijdens zijn ziekte richtte hij drie privé-klinieken op in België, die een grote toeloop te verwerken kregen, ook vanuit ons land. Hij procedeert ook nog uitgebreid tegen de Maastrichtse universiteit, en de universiteitskrant *Observant* meldde in dat kader op 16 november 2005 dat lezing van het dossier ontluisterend was. Zowel voor de 'al te laconieke benoemingspraktijk in universiteit en ziekenhuis, voor Maes zelf, als voor de manier waarop men in academische kring geacht wordt met elkaar om te gaan.'

Maes gebruikte eerder bij zijn behandelingen nog acupunctuur en chelatietherapie, maar hij maakte recent een grote switch en roemt nu visolie-capsules en andere supplementen, terwijl hij de psychotherapie verkettert. Verder paste hij nog steeds allerlei ongebruikelijke diagnostische technieken toe zoals zeer uitgebreid bloedonderzoek naar immunologische

stoffen, de HPU-test en de Pharmanex-bio-fotonen scanner, maar met Stejskal wil hij niets meer te maken hebben! Maes claimt bij moeilijk behandelbare aandoeningen als fibromyalgie, het chronisch vermoeidheidssyndroom, burn-out en MS grote successen. Hij past deze behandelingen vooral toe in zijn drie privé-klinieken in België. Zijn carrière doet in meerdere opzichten denken aan die van wijlen Linus Pauling en wijlen Piet Vroon: eerst briljant maar later afgegleeden. 'Een knik in de levenslijn', heette zoiets vroeger in de psychiatrie. Dat hij een echte alternatieve genezer is, dat hadden wij toch wel goed gezien, toen in 2004.

Rasker • Een oudgediende uit al weer lang vervlogen tijden, toen de homeopathie nog de grootste vijand van onze Vereniging vormde en de firma VSM ons langs juridische weg het zwijgen trachtte op te leggen, is de Enschedese gepensioneerde reumatoloog Rasker. Wij waren destijds genoodzaakt deze professor in de communicatiewetenschappen van de Universiteit Twente hardhandig de oren te wassen, want hij liet zich vrij kort nadat de VSM-zaak tot een voor ons goed einde was gekomen, maar hij ons wel veel geld had gekost aan advocatenkosten, onbekommerd interviewen voor het VSM-propagandablaadje. Hij liet zich daarbij uitgebreid portretteren voor de cover, liet zich vriendelijk uit over de omstrede SRL-gelei, waarvan de werking volgens hem praktisch bewezen was. Na onze aanval beweerde de communicatiewetenschapper dat hij van de rechtszaak VSM versus VtdK niet op de hoogte was geweest. Zelf had hij ook ervaring met tegen hem procederende kwakzalvers gehad en hij meende op meer couclance van de VtdK te hebben mogen rekenen. Na onze aanval op Rasker kregen wij ook een reactie van een huisarts uit de regio Enschede, die beweerde dat Rasker best een goede zij het wat softe reumatoloog was. Toch bleef het knagen: een communicatiewetenschapper, aan wie de uitgebreide media-aandacht voor de rechtszaak (*NRC, de Volkskrant, Het Parool, GPD-pers, radio, Medisch Contact* etc.) volledig zou zijn ontgaan. Rasker bleef een merkwaardige interesse houden voor alternatieve geneeswijzen, zogenaamd omdat zoveel van zijn patiënten daarom vroegen. Hij was auteur van *Reuma en alternatieve behandelingsmethoden* (Arko Uitgeverij, Nieuwegein, 1993) en was eerder betrokken bij het promotie-onderzoek van Jacobs naar de werkzaamheid van de enzympreparaten Vasolastine en Reumajecta in 1990. Als praktiserend reumatoloog te Enschede schreef hij (mede) ook zo'n 300 pu-

blicaties in vaktijdschriften en bijdragen in diverse boeken op gebied van reumatologie, (sociale) psychologie, ethiek en nucleaire geneeskunde. De domineeszoon en ook nog gewezen ouderling Rasker was populair bij patiëntenverenigingen, zo is hij erelid van de reumapatiëntenverenigingen van Enschede, Oldenzaal en Hengelo en lid van verdienste van de Nederlandse Reumapatiëntenbond. Rasker is ook erelid van zijn beroepsvereniging, de Nederlandse Vereniging voor Reumatologie (jan 2004) en is ridder in de Orde van Oranje Nassau (1998). In 2003 schreef hij nog samen met Hazemeijer een aardig artikel in het tijdschrift *Rheumatology*, waarin werd gepleit tegen het gebruik van de diagnose fibromyalgie, hetgeen hem er niet van weerhield om nog in 2005 te publiceren over de gunstige resultaten van thalassotherapie in Tunis bij mensen met fibromyalgie.

Combi Rasker en List

Recent maakte de gepensioneerde Rasker het echter weer zo bont, dat bij ons elke twijfel aan diens voor een medicus al te pro-alternatieve grondhouding voorgoed is weggenomen. Dat was toen wij in januari 2006 ons lijfblad *Weekend* opensloegen en Rasker daar in het gezelschap van Liesbeth List (64) reclame zagen maken voor Glucon Combi, een voedingssupplement met 'glucosamine-chondroitinesulfaat', dat werkzaam zou zijn tegen artrose (gewrichtsslijtage). Liesbeth List 'raakt niet uitgepraat over het voedingssupplement' en 'vooraanstaand reumatoloog prof. dr. Rasker' weet nog niet hoe het spul werkt, maar wel dat 'Glucon Combi een effectieve dagdosering bevat van 1.500 milligram glucosaminesulfaat en 500 milligram chondroitinesulfaat'. Volgens Rasker en List helpt het spul bij beginnende artrose en is het ook raadzaam dat mensen met aanleg ervoor vanaf hun vijftigste ermee beginnen. De

foto toont een glunderende Rasker, die onder toezienend oog van List het contract tekent waarmee hij zich als medisch adviseur aan Glucon Combi verbindt. Een mooie nieuwe uitdaging voor de gepensioneerde Rasker, natuurlijk geen man om thuis te zitten. Bij Pharma Nord, die recent zijn vergelijkbare product Glucosamine Bio Forte door het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen zag goedgekeurd, zal de schrik er goed in zitten. Terwijl deze Kackadoris-genomineerde 2005 net begonnen is met een serie kostbare tv-reclames komt de concurrent Districare nu met een echte professor en een populaire zangeres. En de laatste kan op een grote ervaring bogen op dit terrein, want zij maakte in 1992 nog uitgebreid reclame voor Chien Pu Wan, een Taiwanees wondermiddel, dat toen tegen reuma werd aangeprezen. Dat werd toen in ons land geïmporteerd door een gewezen schroothandelaar. En wat zou zo'n Rasker hier nu eigenlijk mee verdienen?

Van Lommel • De Arnhemse ex-cardioloog Pim van Lommel verwierf in 2001 wereldwijde faam door zijn publicatie in *The Lancet* over de bijnadoodervaring (BDE) tijdens hartstilstand. Hij beweerde glashard dat mensen die geen EEG-gemeten hersenactiviteit meer hadden correcte observaties van hun omgeving deden en zo bijvoorbeeld enkele dagen later hun tijdelijk opgeborgene kunstgebitten weer op het spoor kwamen. Een Belgische krant commentarieerde terecht dat *The Lancet* op een pulpblad begon te gelijken. Wij namen Van Lommel (*AttdK*, juli 2002;1-6) destijds op in een serie van vier zwevers, die wij een 'premorbidie kwakzalverspersoonlijkheid' toedichtten. Hij was daarover zeer verontwaardigd en verweerde zich met een lange brief. Een collega uit het Arnhemse ziekenhuis waar Van Lommel werkzaam was, een uroloog, zegde naar aanleiding van onze kritiek zijn lidmaatschap op. Wij meenden dat iemand die beweert dat de menselijke geest los van onze hersenen kan functioneren de weg bereidt voor kwakzalvers en paragnosten. Ook het bevorderen van BDE's zoals door Van Lommel gepraktiseerd leek ons schadelijk: men moet dat uitleggen als verwarde flarden bewustzijn, ontstaan tijdens maar vermoedelijk veeleer na een periode van zuurstofgebrek in de hersenen. De echte BDE-ers worden er immers niet beter op: ze hebben veel echtscheidingen, lopen voortdurend op tegen onbegrip van hun omgeving, ze vinden het gewone leven eigenlijk maar oninteressant en ze gaan in het hiernamaals geloven.

Van Lommel, licht aan het einde van de tunnel

Van Lommel praktiseert niet meer, maar is in te huren in het lezingencircuit en wordt tegenwoordig op handen gedragen in New Age kringen. Of wij ongelijk hadden toen wij destijds voor zijn geestelijke gezondheid vreesde, daarover oordele de lezer zelf. Die mogelijkheid is er nu Van Lommel recent een interview gaf aan het New Age blad en eertijds Kackadorisgenomineerde *Ode*, waarin hij zijn nieuwste theorie over de menselijke geest formuleerde. Enkele citaten uit dit interview:

‘Vrijwel iedere bijnadoodervaring is even prachtig. Mensen voelen zich verbonden en gedragen. Ze doorgronden de werking van het universum. Ze ervaren onvoorwaardelijke liefde en voelen zich vrij van de knellende beslommingen van het aardse bestaan. Geef mij zo’n ervaring!’ Van Lommel moet lachen. ‘Het klinkt fantastisch, nietwaar? Toch is het niet altijd even gemakkelijk om hiermee om te gaan. Als mensen terugkomen, hebben ze vaak het gevoel een gevangenis in te moeten. Bovendien kan het jaren duren voordat ze de inzichten die zij hebben opgedaan kunnen of durven integreren in hun alledaagse leven.’

(...) Het opmerkelijkste, zegt Van Lommel, is dat zijn patiënten dergelijke verruimde bewustzijnservaringen hebben, terwijl de hersenen geen enkele activiteit meer vertonen. Volgens de huidige kennis in de medische wetenschap is dat onmogelijk. (...) Dit roept, ook bij Van Lommel, existentiële vragen op. Hij somt op: ‘Wat is bewustzijn en waar is het gelokaliseerd? Bestaat er nog wel een "ik"? Wat is mijn identiteit en waar bevindt die identiteit zich? Wat is het dat waarneemt als ik mijn lichaam daar beneden op de operatietafel zie liggen? Wat is leven? Wat is dood?’ (...) Zijn bevindingen over het bewustzijn, beseft

hij, staan haaks op de wetenschappelijke consensus. Des te opmerkelijker is het dat een gerenommeerd wetenschappelijk vakblad als *The Lancet* bereid was zijn artikel te plaatsen. Dat ging overigens niet zonder slag of stoot. Van Lommel, grinnikend: ‘Er gingen maanden overheen voordat ik het groene licht kreeg. En toen moest het ineens af, binnen een dag.’ Hij kan er inmiddels om lachen, want hij weet hoe gevoelig zijn conclusies kunnen liggen. (...) ‘Deze ervaring is een zegen voor me, want nu weet ik zeker dat lichaam en ziel afzonderlijke dingen zijn en dat er leven is na de dood. Ik ben er nu van overtuigd dat het bewustzijn na de dood blijft bestaan. De dood is geen dood, maar een andere vorm van leven.’ (...) Volgens Van Lommel zijn de hersenen geen producenten van bewustzijn en geen opslagplaats van herinneringen. Van Lommel wijst erop dat hersenonderzoekers Simon Berkovich en Herms Romijn hebben berekend, dat het voor de hersenen onmogelijk is om alles op te slaan wat je in je leven denkt en meemaakt. Je hersenen zouden hiervoor een verwerkingssnelheid van 1024 bits per seconde nodig hebben. Een uur televisiekijken zou al teveel zijn. ‘Wanneer je die hoeveelheid informatie - met de associatieve gedachten die je daarbij produceert - zou willen opslaan,’ zegt Van Lommel, ‘dan zijn je hersenen ongeveer vol. Anatomisch en functioneel is het gewoon onmogelijk voor de hersenen om zo’n verwerkingssnelheid te hebben.’

De hersenen zijn dus vooral ontvangers en zenders van informatie. ‘Je kunt hersenen vergelijken met een televisietoestel dat afstemt op specifieke elektromagnetische golven en deze omzet in beeld en geluid. Ons waakbewustzijn, het bewustzijn dat wij tijdens onze dagelijkse activiteiten hebben, reduceert alle informatie die er is tot één enkel feit dat wij als "realiteit" ervaren. Tijdens bijnadoodervaringen worden mensen echter niet beperkt door hun lichaam of hun waakbewustzijn, waardoor zij veel meer realiteiten ervaren.’ (...) Bijnadoodervaringen zijn volgens Van Lommel alleen te verklaren als je ervan uitgaat, dat er een continuïteit van bewustzijn is en dat het bewustzijn zich, compleet met al onze ervaringen en herinneringen, buiten de hersenen bevindt. Over de vraag wáár het bewustzijn zich dan bevindt, kan Van Lommel alleen maar speculeren. ‘Ik vermoed dat er een dimensie is waar deze informatie ligt opgeslagen - een soort collectief bewustzijnsveld waarop wij afstemmen om toegang te krijgen tot onze identiteit en onze herinneringen.’ Door middel van zo’n collectief informatieveld zijn wij niet alleen verbonden met onze eigen informatie, maar ook met die van anderen en

zelfs met informatie uit het verleden en de toekomst. 'Er zijn mensen die tijdens een bijna-doodervaring de toekomst zien', weet Van Lommel. 'Zo was er een man die zijn toekomstige gezin zag. Jaren later bevond hij zich in de situatie die hij tijdens zijn bijna-doodervaring had gezien. Ik vermoed dat een déjà vu ook zo werkt.' Tijdens bijna-doodervaringen kunnen mensen ook contact maken met overledenen, zelfs als ze deze persoon niet kennen. (...) Als de hersenen niet in staat zijn zoveel informatie op te slaan, zullen zij dus afstemmen en decoderen. Maar hoe 'weten' de hersenen dan op welke informatie zij moeten afstemmen? Hoe kan het dat iemand afstemt op zijn eigen herinneringen en niet op die van een ander? Het antwoord van Van Lommel is verrassend kort en simpel: 'DNA. En dan met name het zogeheten junk-DNA, zo'n 95 procent van het totaal, waarvan wij de functie nog niet kennen.' Hij vermoedt dat het DNA, dat uniek is voor ieder mens en ieder organisme, werkt als een ontvangstapparaat, een soort tolk, tussen de informatieelden en het organisme.

Niet alleen de hersencellen, maar alle cellen in ons hele lichaam zouden gebruikmaken van het DNA om af te stemmen op informatie die de cel aanzet tot actie. Dat cellen hiervoor gebruikmaken van een informatieveld dat buiten tijd en ruimte staat, werd eerder aangetoond door Cleve Backster. Hij zette witte bloedlichaampjes uit wangslimvlies van een proefpersoon op kweek. Vervolgens plaatste hij de proefpersoon tien kilometer verderop achter een beeldscherm, waar hij afwisselend mooie, vreselijke en seksuele beelden te zien kreeg. Die beelden veranderden niet alleen de huidweerstand van de proefpersoon, maar veroorzaakten tegelijk een meetbare reactie in de op kweek gezette cellen, kilometers verderop in het laboratorium.

De gedachte dat DNA werkt als ontvangstap-

paraat om de mens af te stemmen op zijn specifieke bewustzijnselden, plaatst de discussie over orgaantransplantatie in een nieuw licht. Want stel: u krijgt een nieuw hart. Het DNA van dat hart zal zich richten op het bewustzijnsveld van de donor, niet op dat van de ontvanger. Krijgt u dan misschien opeens heel andere informatie binnen? Ja, weet Van Lommel: 'Er zijn verhalen bekend van mensen die, na een orgaandonatie, heel andere verlangens en leefpatronen ontwikkelden. Zo is er het verhaal van een balletdanseres die ineens motor wilde rijden en junk food wilde eten.' Dergelijke voorvallen zijn onder meer gedocumenteerd door Claire Sylvia in haar boek *Met hart en ziel* en Paul Pearsall in zijn *Het geheugen van het hart*. Van Lommel wil mensen niet onnodig bang maken, benadrukt hij, maar hij meent dat de gevolgen van het vervangen van een orgaan groter kunnen zijn dan vaak wordt aangenomen.' Einde citaten.

De verleiding om verder te citeren moet omwille van plaatsgebrek worden weerstaan en geïnteresseerden kunnen de volledige tekst nog vinden op www.ode.nl, waar ook veel reacties van BDE-ervaringsdeskundigen te lezen staan. Van Lommel, een ex-cardioloog die waarschuwt tegen transplantaties en die met recht de Hollandse Rupert 'morphic resonance' Sheldrake genoemd mag worden: het koeterwaals dat hij nu afscheidt geeft ons geen reden om de aandacht die wij in 2002 aan hem besteedden te betreuren.

In deel II van deze serie aandacht voor de 'Macedonische methode' bij dystrofie, die thans een zegetocht door de revalidatiegeneeskunde lijkt te maken. Noemden wij mevrouw Shinka in 2003 (*NTtdK*, 3; 17-18) terecht een kwakzalfer en bespotten wij haar gretige Nederlandse leerlingen, de Hoogeveense artsen Van Ek en Van Gijn eigenlijk wel terecht? Lees daarover in *NTtdK*, 2, 2006. ●